

Załącznik nr 3 do wniosku
z dnia 10.01.2025 r.
o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia
doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach

Katowice, 10.01.2025 r.

Dr Anna Matysek
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Instytut Nauk o Kulturze
Nr ORCID 0000-0003-1042-7895

Autoreferat

1. Imię i nazwisko:
Anna Matysek

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.
  - 2012 – uzyskanie stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk humanistycznych, w dyscyplinie bibliologia i informatologia (Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach). Rozprawa doktorska *Normalizacja europejska w zakresie informacji naukowej i technologii informacyjno-komunikacyjnych* napisana pod kierunkiem dr hab. Diany Pietruch-Reizes. Recenzenci rozprawy: dr hab. Marta Grabowska, prof. dr hab. Barbara Stefaniak. Wersja zmieniona i poszerzona rozprawy została wydana drukiem w 2014 r.
  - 2008 – uzyskanie dyplomu magistra informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach). Praca magisterska *Systemy informacji dla małych i średnich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej* napisana pod kierunkiem dr hab. Diany Pietruch-Reizes.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

- od 2024 – adiunkt w Instytucie Nauk o Kulturze, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach, zastępca dyrektora kierunków: Architektura informacji, Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo;
- 2019 – adiunkt w Instytucie Nauk o Kulturze, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach;
- 2014-2019 – adiunkt w Zakładzie Zarządzania Informacją w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach;
- 2014-2017 – wykładowca w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu na studiach podyplomowych na kierunku Informatyka i technologia informacyjna; na podstawie umów o dzieło;
- 2012-2014 – asystent w Zakładzie Zarządzania Informacją w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach;
- 2011-2010 – asystent w Zakładzie Bibliotekoznawstwa, w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wydział Filologiczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach;
- 2010-2009 – asystent w Zakładzie Zarządzania Informacją w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach.

W okresie 26.02-15.07.2013 r. oraz 20.07.2015 r. - 17.04.2016 r. przebywałam na urlopiach macierzyńskich i dodatkowym urlopie macierzyńskim.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Osiągnięcie naukowe, jakie chciałabym przedstawić do recenzji jako podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy, stanowi

autorska monografia naukowa *Model systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2024, 278 s.

Recenzenci wydawniczy: Małgorzata Kisilowska-Szurmińska oraz Zbigniew Osiński.

Monografia ta jest efektem kilkuletniej pracy badawczej obejmującej: analizę literatury przedmiotu, poznawanie narzędzi informatycznych stosowanych w warsztacie badawczym pracowników naukowych, pozyskiwanie wiedzy z zakresu humanistyki cyfrowej w trakcie szkół letnich, szkoleń i warsztatów, udział w konferencjach skupiających badaczy humanistyki. Weześniej opublikowałam dwie prace współautorskie¹, które dotyczyły narzędzi cyfrowych przydatnych badaczom humanistyki, a przeprowadzone analizy ukazały brak kompleksowego rozwiązania – narzędzia, programu komputerowego – wspierającego naukowców w całym procesie badawczym od prac koncepcyjnych po upowszechnianie wyników badań naukowych. Monografia jest wynikiem badań prowadzonych w obszarze nauk o komunikacji społecznej i mediach (zarządzanie informacją i wiedzą, a także zastosowanie technologii w tych procesach było przedmiotem wielu badań w nauce o informacji²) oraz w obszarze nauk humanistycznych, szczególnie w zakresie humanistyki cyfrowej. Obserwując rozwój technologii, nowych narzędzi i ich funkcji zastanawiałam się, które z nich i w jaki sposób można wdrożyć do warsztatu badawczego. Posługiwanie się narzędziami cyfrowymi daje nie tylko możliwości stosowania nowych metod badawczych czy materiału badawczego, ale może też zwiększać produktywność badaczy, co potwierdzają wywiady przeprowadzone z naukowcami przez zespół Federica Brunettiego³. Analizując literaturę przedmiotu i raporty z badań, dostrzegałam wyzwania przed jakimi stają naukowcy w swojej codziennej pracy. Nieustannie rośnie liczba publikacji naukowych, a badacz ma za zadanie znaleźć te, które pasują do jego tematu, przeanalizować ich treść oraz wynotować kluczowe cytaty i własne spostrzeżenia. Praca z niezliczoną liczbą źródeł jest efektywniejsza, gdy wykorzystujemy do tego technologie, właściwe programy i ich funkcje ułatwiające organizację, analizę i późniejsze wyszukanie zebranego materiału. Dodatkowym impulsem do podjęcia tematu były pozyskane z literatury przedmiotu informacje o niskich kompetencjach cyfrowych części badaczy oraz bezpośrednie kontakty z pracownikami naukowymi i płynące od nich sygnały o potrzebie poznawania

---

¹ Matysek, A., & Tomaszczyk, J. (2020). *Cyfrowy warsztat humanisty*. PWN. Matysek, A., & Tomaszczyk, J. (2020). Digital wisdom in research work. *Zagadnienia Informatyki Naukowej - Studia Informacyjne*, 58(2A(116A)), 98–113. <https://doi.org/10.36702/zin.705>

² Sosińska-Kalata, B. (2013). Obszary badań współczesnej informatologii (nauki o informacji). *Zagadnienia Informatyki Naukowej - Studia Informacyjne*, 51(2(102)), 9–41. <https://doi.org/10.36702/zin.600>

³ Brunetti, F., Bonfanti, A., Chiarini, A., & Vannucci, V. (2022). Digitalization and academic research: Knowing of and using digital services and software to develop scientific papers. *The TQM Journal*. <https://doi.org/10.1108/TQM-02-2022-0050>

nowych narzędzi. Jak zauważyły przedstawicielki nauki o informacji, w polskich uczelniach brakuje instytucjonalnego wsparcia dla naukowców w pogłębianiu cyfrowych kompetencji informacyjnych⁴, a prezentowana monografia może wspomóc badaczy w tym obszarze. Zakres pracy został ograniczony do naukowców z dyscyplin humanistycznych, ponieważ mimo dostępności coraz bardziej zaawansowanych narzędzi cyfrowych codzienne praktyki badawcze tej grupy naukowców są ucyfrowione w niewielkim stopniu w zestawieniu z innymi dyscyplinami⁵. W rozprawie humanistyka jest rozumiana jako gałąź wiedzy składająca się z grupy powiązanych z sobą odrębnych dyscyplin: archeologii, filozofii, historii, językoznawstwa, literaturoznawstwa, nauk o kulturze i religii, nauk o sztuce.

Przedmiotem rozprawy są systemy zarządzania indywidualną wiedzą naukową, rozumiane jako powiązane z sobą procesy i narzędzia, które indywidualny badacz humanistyki może stosować w celu generowania nowej wiedzy naukowej. Proponowany model systemu koncentruje się na wiedzy indywidualnej badacza, ponieważ dotarłam do badań, które jednoznacznie wskazują, że większość humanistów preferuje pracę indywidualną⁶, a wśród publikacji polskich humanistów 90% stanowią teksty jednoautorskie⁷. Co więcej, publikacje jednoautorskie dominują w naukach humanistycznych w skali globalnej – „odsetek artykułów jednoautorskich w 2020 r. dla UE-28 wynosił 55%, dla OECD – również 55%, dla USA – 51%”, a dla Polski – 65%⁸.

Głównym celem pracy było skonstruowanie modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową, którym steruje pojedynczy człowiek. System ma wspomagać badaczy w gromadzeniu i przetwarzaniu wiedzy dostępnej w źródłach zewnętrznych (dokumentach piśmienniczych, cyfrowych i innych obiektach potrzebnych w pracy badawczej) na wiedzę indywidualną (należącą do badacza), która jest przez niego interpretowana i przyswajana. W wyniku tego procesu generuje on, a następnie rozpowszechnia nową wiedzę naukową. Osiągnięcie głównego celu badawczego wymagało realizacji następujących celów szczegółowych, które są przedmiotem rozważań w kolejnych rozdziałach:

---

⁴ Głowacka, E., & Kisilowska, M. (2017). Problemy metodologiczne diagnozowania kompetencji informacyjnych badaczy z obszaru humanistyki. W R. Sapa (Red.), *Diagnostyka w zarządzaniu informacją: Perspektywa informatologiczna* (s. 111–127). Biblioteka Jagiellońska.

⁵ Bosman, J., & Kramer, B. (2016). *Innovations in scholarly communication—Data of the global 2015-2016 survey* [Dataset]. <https://doi.org/10.5281/zenodo.49583>

⁶ Świigoń, M. (2015). *Dzielenie się wiedzą i informacją: Specyfika nieformalnej komunikacji w polskim środowisku akademickim*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

⁷ Kulczycki, E., Rozkosz, E., & Drabek, A. (2015). Publikacje polskich badaczy w czasopismach z list ERIH w kontekście ewaluacji jednostek naukowych. *Kultura i Edukacja*, 1(107), 149–172. <https://doi.org/10.15804/kie.2015.01.08>

⁸ Kwiek, M. (2021). Globalizacja nauki: Rosnąca siła indywidualnych naukowców. *Nauka*, 4, 37–66. <https://doi.org/10.24425/nauka.2021.137642>

- zdefiniowania pojęć indywidualnej wiedzy naukowej i zarządzania indywidualną wiedzą naukową;
- opracowania modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce (w tym wyjaśnienie, jakie etapy/czynności zachodzą w procesie tworzenia nowej wiedzy naukowej w wybranej dziedzinie nauki);
- rozpoznania metod, jakimi w przeszłości badacze radzili sobie z zarządzaniem wiedzą naukową;
- wyjaśnienia, czym są systemy zarządzania wiedzą indywidualną i z jakich elementów się składają;
- poznania sposobów pracy naukowców z narzędziami cyfrowymi;
- rozpoznania i scharakteryzowania narzędzi cyfrowych, które mogą wspierać badaczy w ich indywidualnej pracy naukowej.

Metodologia badawcza. Do zrealizowania głównego celu badawczego oraz celów szczegółowych wykorzystałam kilka ogólnonaukowych metod badawczych. Metodę bibliograficzną użyłam podczas poszukiwania literatury przedmiotu oraz pozyskania danych bibliograficznych dokumentów cytowanych w pracy. Metodę analizy i krytyki piśmiennictwa zastosowałam na etapie rozważań terminologicznych, pomogła ona m.in. zdefiniować tytułowe zarządzanie indywidualną wiedzą naukową, rozpoznać etapy zarządzania wiedzą czy procesu badawczego. Metodę porównawczą wykorzystałam do zestawienia modeli zarządzania wiedzą i wiedzą indywidualną oraz modeli procesów badawczych w humanistyce, dzięki czemu wskazałam podobieństwa i różnice między nimi i opracowałam model zarządzania indywidualną wiedzą naukową. Do zidentyfikowania narzędzi cyfrowych obecnych w pracy badawczej humanistów, zdiagnozowania braków w dostępnym oprogramowaniu i do rozpoznania potrzeb naukowców w tym zakresie użyłam analizy danych zastanych. W celu zweryfikowania aktualności pozyskanych danych zastanych i uzupełnienia ich o czynności związane z przetwarzaniem i tworzeniem wiedzy, przeprowadziłam badanie sondażowe. Opracowałam kwestionariusz ankiety elektronicznej, którą skierowałam do pracowników polskich uniwersytetów i jednostek badawczych, działających w obszarze nauk humanistycznych. W opracowaniu wyników badań empirycznych wykorzystałam analizę jakościowo-ilościową – metody statystyczne oraz analizę treści (dla pytań otwartych i swobodnych odpowiedzi). Ostatnią z metod – modelowanie – zastosowałam do opracowania tytułowego modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową.

Struktura książki obejmuje 6 rozdziałów. Rozdziały pierwszy, drugi i trzeci mają charakter teoretyczny. Na podstawie zgromadzonej literatury dokonałam przeglądu najważniejszych

pojęć i definicji związanych z zarządzaniem indywidualną wiedzą naukową, co pozwoliło zdefiniować pojęcie zarządzania indywidualną wiedzę naukową. Następnie zebrałam i porównałam modele zarządzania wiedzą, zarządzania wiedzą indywidualną oraz modele obrazujące proces badawczy w naukach humanistycznych. Na tej podstawie wskazałam kluczowe procesy i czynności – przedstawione jako etapy w modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce. Rozdział trzeci prezentuje rozwój analogowych metod i narzędzi wspomagających zarządzanie wiedzą indywidualną. Przytoczyłam w nim również definicje systemów zarządzania wiedzą indywidualną. W kolejnych rozdziałach, mających empiryczny charakter, na podstawie danych zastanych i badań sondażowych dokonałam charakterystyki wykorzystania narzędzi cyfrowych przez humanistów oraz ich potrzeb w tym zakresie. Ostatni z rozdziałów to prezentacja i omówienie modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce. Na koniec rozważań zaproponowałam praktyczną implementację modelu, podając typy narzędzi cyfrowych, które mogą wejść w skład systemu i opisałam ich kluczowe funkcje.

Rozdział pierwszy, zatytułowany **Zarządzanie indywidualną wiedzą naukową – rozważania terminologiczne**, poświęciłam wyjaśnieniu terminów składowych zawartych w tytule książki i terminów pokrewnych. Było to konieczne, gdyż analizując publikacje z zakresu nauki o informacji, nauk ekonomicznych, zarządzania czy informatycznych nie znalazłam definicji *zarządzania indywidualną wiedzą naukową*, ani ich odpowiedników w języku angielskim: *personal scientific / individual scientific knowledge management*. Rozważania rozpocząłam od wyjaśnienia rozumienia wiedzy, która opisywana od starożytności w wielu dyscyplinach naukowych, nie doczekała się jednej, całościowej i powszechnej definicji. Analizując interpretacje pochodzące z filozofii, nauki o informacji, psychologii i zarządzania przyjąłam, że wiedzę tworzą przetworzone, zinterpretowane przez człowieka informacje, zapisywane w jego umyśle. Pokazałam również relacje między wiedzą i informacją, które były przedmiotem rozważań wielu naukowców, by ostatecznie uznać, że informacja jest składnikiem wiedzy. Wielość definicji wiedzy sprawiła, że kolejnym krokiem w mojej analizie były rodzaje wiedzy. Przedstawiłam typologię kilku badaczy⁹, by w dalszej części skupić się na wiedzy naukowej i indywidualnej. Za *wiedzę naukową* przyjąłam: wytwór działalności naukowej, wypracowany z zastosowaniem odpowiednich metod, technik i narzędzi

---

⁹ Kamiński, S. (1992). *Nauka i metoda: Pojęcie nauki i klasyfikacja nauk*. Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Polanyi, M. (1967). *The Tacit Dimension*. Routledge & Kegan Paul. Skarbek, W. (2013). *Wybrane zagadnienia metodologii nauk społecznych*. Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego.

badawczych, na który składają się fakty, twierdzenia, prawa, teorie, koncepcje, hipotezy i pojęcia, spełniający zasady intersubiektywnej sprawdzalności i komunikatywności. Z kolei *wiedza indywidualna* rozumiana jest w pracy jako zbiór wiedzy zinterpretowanej, zrozumianej i przechowywanej w umyśle jednostki oraz w indywidualnej przestrzeni wiedzy. Wprowadzenie tego ostatniego terminu konieczne było ze względu na rozróżnienie wiedzy ukrytej (istniejącej w umyśle danej osoby) i wiedzy jawnej (przechowywanej na zewnątrz). *Indywidualna przestrzeń wiedzy*, definiowana przez Sosińską-Kalotę¹⁰, jest w mojej interpretacji miejscem - zewnętrznym nośnikiem poza umysłem ludzkim - na którym zapisywana jest wiedza indywidualna, nazywana przez niektórych badaczy prywatną. Wyróżnienie takiej przestrzeni sprawiło, że konieczne stało się nazwanie fragmentów wiedzy zapisywanych w różnych miejscach. Dla wiedzy jawnej przyjęłam termin *obiekt informacyjny*, a dla ukrytej – *element wiedzy*. W definicjach samej wiedzy podkreślano jej związek z ludzkim umysłem, dlatego w dalszych rozważaniach przyjrzałam się terminowi *indywidualna wiedza naukowa*. Termin ten jest rozumiany w pracy jako zbiór powiązanych z sobą dynamicznie treści, mających formę faktów, twierdzeń, praw, teorii, koncepcji, hipotez i pojęć, stanowiących wiedzę naukową, zinterpretowanych i przyswojonych przez jednostkę w postaci połączonych elementów wiedzy zlokalizowanych w jej umyśle jako wiedza ukryta oraz w postaci obiektów informacyjnych zapisywanych jako wiedza jawna w indywidualnej przestrzeni wiedzy naukowej (spójnej kolekcji w indywidualnej przestrzeni wiedzy). Dalsza część rozdziału to analiza definicji zarządzania wiedzą (Kimiz Dalkir naliczył ich ponad sto w 2005 r.), które najczęściej przedstawiane są w aspekcie organizacyjno-zarządczym lub informatycznym, uwzględniłam też definicje odnoszące się do środowiska naukowego. W podsumowaniu rozważań przyjęłam, że *zarządzanie wiedzą* jest złożonym procesem polegającym na planowaniu i decydowaniu o tym, co dzieje się z wiedzą, o jej gromadzeniu, porządkowaniu, rozpowszechnianiu i zastosowaniu w taki sposób, by efektywnie osiągnąć wyznaczone cele. Pokazałam też różnice w interpretacjach terminów *zarządzanie informacją* i *zarządzanie wiedzą*, wskazując, że ten drugi termin ma szersze znaczenie. Przyjmując za docelowego odbiorcę modelu indywidualnego badacza, nie mogłam pominąć definicji *zarządzania wiedzą indywidualną*. Na wstępie pokazałam różne tłumaczenia terminu Personal Knowledge Management na język polski, a następnie przyjęłam, że w dalszych rozważaniach termin ten będzie rozumiany jako zarządzanie wiedzą indywidualną z perspektywy jej posiadacza. Analiza definicji doprowadziła do wniosku, że *zarządzanie wiedzą indywidualną* to zarządzanie przez

---

¹⁰ Sosińska-Kalata, B. (2016). Indywidualna organizacja wiedzy: Pojęcia, problemy badawcze, stan badań i ich perspektywy. *PTINT Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej*, 4, 3–21.

jednostkę wiedzą przechowywaną w jej umyśle oraz w indywidualnej przestrzeni wiedzy, którego celem jest utworzenie zintegrowanej, uporządkowanej bazy wiedzy indywidualnej złożonej z wzajemnie powiązanych elementów (obiektów informacyjnych i elementów wiedzy) w wyniku efektywnego przechowywania, strukturyzowania, łączenia, formalizowania i odnajdywania tych elementów. Ostatecznie rozważania w rozdziale doprowadziły mnie do zdefiniowania *zarządzania indywidualną wiedzą naukową*. Na potrzeby pracy przyjąłem, że jest to zarządzanie podzbiorem wiedzy jednostki – zinterpretowaną i przyswojoną przez badacza wiedzą naukową, reprezentowaną przez powiązane z sobą elementy wiedzy i/lub obiekty informacyjne – które zachodzi w umyśle jednostki i jej indywidualnej przestrzeni wiedzy. Ma ono za zadanie wspieranie przekształcania wiedzy ukrytej danego naukowca w wiedzę jawną i odwrotnie, ułatwianie tworzenia nowej wiedzy przez dostarczanie narzędzi do prowadzenia efektywnej pracy badawczej, wspomaganie jego pamięci i procesów myślowych, udostępnianie nowo wygenerowanej wiedzy, a tym samym rozwój uniwersalnej wiedzy naukowej.

Rozdział drugi pt. **Modele zarządzania wiedzą a proces badawczy w humanistyce – w kierunku modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową** to przede wszystkim omówienie modeli reprezentujących zarządzanie wiedzą, zarządzanie wiedzą indywidualną oraz procesy badawcze w naukach humanistycznych. Przed przystąpieniem do ich prezentacji i porównania wyjaśniłem, co w różnych dyscyplinach rozumiane jest pod pojęciem modelu. Przyjąłem, że model to schematyczny, abstrakcyjny sposób przedstawienia złożonej rzeczywistości, w której występuje wiele elementów i relacji pomiędzy nimi. W zarządzaniu wiedzą modele najczęściej przyjmują postać graficznych i tekstowych prezentacji w celu opracowania rzeczywistego systemu. W pierwszym podrozdziale przedstawiłem modele zarządzania wiedzą, zarządzania wiedzą w nauce, zarządzania wiedzą indywidualną, wymieniając najczęściej występujące w różnych wykazach etapy i czynności. W analizie uwzględniłem m.in. prace: Moniki Mittal¹¹, Petera Heisiga¹², Ricky’ego Cheonga i Erica Tsui¹³, Shahrinaz Ismail i Mohda Ahmada¹⁴, Kaspara Osisa i Janis Grundspenkis¹⁵, Marzeny

---

¹¹ Mittal, M. (2008). Personal Knowledge Management: A Study of Knowledge Behaviour of Academicians. *Journal of Information Knowledge Management*, 07(02), 93–100. <https://doi.org/10.1142/S0219649208001993>

¹² Heisig, P. (2009). Harmonisation of knowledge management – comparing 160 KM frameworks around the globe. *Journal of Knowledge Management*, 13(4), 4–31.

¹³ Cheong, R. K. F., & Tsui, E. (2011). From skills and competencies to outcome-based collaborative work: Tracking a decade’s development of personal knowledge management (PKM) models. *Knowl. Proc. Management*, 18(3), 175–193.

¹⁴ Ismail, S., & Ahmad, M. S. (2012). Effective personal knowledge management: A proposed online framework. *Proceedings of World Academy of Science, Engineering and Technology*, 542.

¹⁵ Osis, K., & Grundspenkis, J. (2012). Agent based personal knowledge management system supported by mobile technology cross-platform solution. *New Research on Knowledge Management Technology*, 139–164.

Świgoń¹⁶, Mzwandila Shongwe¹⁷. Drugi podrozdział poświęciłam procesom badawczym w humanistyce, gdyż to one opisywane są w literaturze zamiast zarządzania wiedzą. Przeanalizowałam prace następujących badaczy: Petera Uvy¹⁸, Sue Stone¹⁹, Clary Chu²⁰, Elaine Toms i Heather O'Brien²¹, Johna Unswortha²², Carole Palmer z zespołem²³, Smiljany Antonijević²⁴. Jak wykazała późniejsza analiza, część etapów i czynności zarządzania wiedzą, zarządzania wiedzą indywidualną i procesów badawczych jest ze sobą zbieżnych. Wszelkie zestawienia zaprezentowałam w tabelach, aby łatwo porównywać ze sobą poszczególne modele. Na podstawie zestawienia kluczowych etapów i czynności pochodzących z różnych modeli wyróżniłam pięć głównych etapów zarządzania indywidualną wiedzą naukową:

- poszukiwanie/odkrywanie
- gromadzenie
- przetwarzanie
- tworzenie
- upowszechnianie.

Dla każdego z etapów wymieniłam kluczowe, najczęściej występujące czynności, które przejęłam z analizowanych modeli. Idea tworzenia modeli – uogólnianie – pozwoliła skupić się na najważniejszych czynnościach. Dla różnych dyscyplin mogą występować etapy i czynności nieznanne w innych obszarach i procedurach badawczych, dlatego nie sposób byłoby wymienić je wszystkie. Ponadto dwa tematy w ramach tej samej dyscypliny mogą wymagać nieco innej procedury postępowania, dlatego tak ważne było zastosowanie modelowania. Na opracowanym schemacie zarządzania indywidualną wiedzą naukową wskazałam miejsce indywidualnej

---

¹⁶ Świgoń, M. (2012). *Zarządzanie wiedzą i informacją: Podstawy teoretyczne, badania w wymiarze indywidualnym*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

¹⁷ Shongwe, M. M. (2016). An Analysis of Knowledge Management Lifecycle Frameworks: Towards a Unified Framework. *EJKM*, 14(3), 140-153-pp140-153.

¹⁸ Uva, P. (1977). *Information-Gathering Habits of Academic Historians: Report of the Pilot Study*.

¹⁹ Stone, S. (1980). CRUS humanities research programme. *Humanities information research: Proceedings of a seminar*, 15–26.

²⁰ Chu, C. M. (1999). Literary critics at work and their information needs: A research-phases model. *Library & Information Science Research*, 21(2), 247–273.

²¹ Toms, E. G., & O'Brien, H. L. (2008). Understanding the information and communication technology needs of the e-humanist. *Journal of Documentation*, 64(1), 102–130.

²² Unsworth, J. (2000). *Scholarly Primitives: What Methods Do Humanities Researchers Have in Common, and How Might Our Tools Reflect This?* <http://johnunsworth.name/Kings.5-00/primitives.html>

²³ Palmer, C. L., Teffeau, L. C., & Pirmann, C. M. (2009). *Scholarly information practices in the online environment: Themes from the literature and implications for library service development*. OCLC Research. <https://www.oclc.org/content/dam/research/publications/library/2009/2009-02.pdf?urlm=162919>

²⁴ Antonijević, S. (2015). Workflows of Digital Scholars. W S. Antonijević (Red.), *Amongst Digital Humanists: An Ethnographic Study of Digital Knowledge Production* (s. 37–72). Palgrave Macmillan US.

przestrzeni wiedzy naukowej, a strzałkami oznaczyłam relacje zachodzące między etapami, podkreślając nieliniowy charakter całego procesu.

Rozdział trzeci, zatytułowany **Systemy zarządzania wiedzą indywidualną – historia rozwoju i przykłady narzędzi** rozpoczęłam od wyjaśnienia terminu system. Przyjęłam, że jest to układ „pewnych elementów, powiązanych ze sobą różnymi zależnościami, który został utworzony w celu spełnienia pewnych funkcji”²⁵. Następnie opisałam dwa rodzaje systemów, które są najbliższe podjętemu tematowi: system informacyjny i system informatyczny. Zanim jednak zdefiniowałam systemy zarządzania wiedzą i przedstawiłam wykorzystywane obecnie narzędzia informatyczne, opisałam w ujęciu historycznym wcześniejsze metody i narzędzia wspomagające zarządzanie wiedzą indywidualną. Jednym z najbardziej znanych sposobów okazało się sporządzanie notatek na różnych nośnikach, które towarzyszą naukowcom niemal we wszystkich etapach procesu badawczego. Praktyka notatek w Europie była stosowana już w średniowieczu, a początkowo na odręcznie spisywane notatki wystarczały księgi, tzw. *commonplace books*. Z czasem, gdy notatek przybywało, a później wynalazek druku zrewolucjonizował rynek wydawniczy, taka forma dostępu do notatek stała się nieefektywna i zaczęto poszukiwać innych rozwiązań. Tworzono indeksy kart i różne systemy ich przechowywania (kufierki, systemy szuflad, szafy), a z dostępnych rozwiązań korzystali m.in. naukowcy i pisarze. Osobny podrozdział poświęciłam wyjątkowemu systemowi *Zettelkasten* opracowanemu przez niemieckiego socjologa Niklasa Luhmanna. System połączonych notatek, nazywany też *slip-box*, powstawał niemal przez całe dorosłe życie Luhmanna. Ostatecznie zbiór ten liczył ok. 90 tys. odręcznych notatek. Luhmann w trakcie lektury przygotowywał notatki bibliograficzne, a oddzielnie zapisywał kartki z тезami, koncepcjami, pytaniami. Notatki te mogły być później ze sobą łączone za pomocą trzech rodzajów odsyłaczy, co ułatwiało ich późniejsze odnajdywanie oraz twórcze myślenie i szybsze pisanie tekstów naukowych. Swoista sieć notatek – indywidualna przestrzeń wiedzy naukowej Luhmanna – porównywana do analogowego systemu bazodanowego, stała się w XXI w. inspiracją do powstania kilku programów komputerowych, umożliwiających tworzenie sieci notatek. Inna koncepcja, która nie mogła zostać pominięta przy omawianiu systemów zarządzania wiedzą indywidualną, to *Memex* Vannevara Busha. W jego wizji było to urządzenie, pewien substytut pamięci, w którym jednostka przechowuje wszystkie swoje książki, zapiski i wiadomości, umożliwiające szybkie dotarcie do poszczególnych notatek. Memex, dzięki łączeniu dowolnie

---

²⁵ Gwóźdź, E., & Tuszyńska, K. (2020). System. W *Encyklopedia Zarządzania*.
<https://mfiles.pl/pl/index.php/System>

wybranych ze sobą elementów, miał tworzyć rodzaj zautomatyzowanej prywatnej kartoteki usprawniającej pracę naukowców. Można zatem przyjąć, że była to wizja systemu zarządzania wiedzą indywidualną, która jednak nie doczekała się bezpośredniego wdrożenia. W ostatniej części rozdziału przybliżyłam nieliczne definicje *systemów zarządzania wiedzą indywidualną*, przyjmując za SZWI układ powiązanych z sobą procesów i narzędzi służących realizacji zadań związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem, tworzeniem i udostępnianiem wiedzy, którymi steruje jednostka. Następnie przeanalizowałam wykazy oraz opisy programów znajdujących zastosowanie w zarządzaniu wiedzą indywidualną. Przybliżyłam kilka pierwszych programów do notowania i tworzenia baz wiedzy: Notecards, Popcorn, Pliny, iMapping, TheBrain. Na końcu podałam definicję systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową. Przyjęłam, że jest to układ powiązanych z sobą procesów i narzędzi zarządzania wiedzą naukową, wykorzystywany przez indywidualnego badacza w celu generowania nowej wiedzy naukowej z elementów wiedzy i obiektów informacyjnych znajdujących się w jego indywidualnej przestrzeni wiedzy naukowej.

Rozdział czwarty – **Elementy systemów zarządzania indywidualną wiedzą naukową w świetle badań wykorzystania narzędzi cyfrowych przez humanistów** – to analiza danych zastanych uzyskanych z krajowych i międzynarodowych badań przeprowadzonych w XXI w. dotyczących wykorzystania narzędzi cyfrowych przez humanistów²⁶. Najobszerniejszym źródłem informacji o zastosowaniach narzędzi cyfrowych w procesach badawczych

---

²⁶ Antonijevic, S., & Cahoy, E. S. (2018). Researcher as Bricoleur: Contextualizing humanists' digital workflows. *DHQ: Digital Humanities Quarterly*, 12(3). Antonijević, S. (2015). Workflows of Digital Scholars. W S. Antonijević (Red.), *Amongst Digital Humanists: An Ethnographic Study of Digital Knowledge Production* (s. 37–72). Palgrave Macmillan US. https://doi.org/10.1057/9781137484185_3. Antonijević, S. (2020). Digital Workflow in the Humanities and Social Sciences: A Data Ethnography. W J. W. Crowder, M. Fortun, R. Besara, & L. Poirier (Red.), *Anthropological Data in the Digital Age: New Possibilities – New Challenges* (s. 59–83). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-24925-0_4. Bosman, J., & Kramer, B. (2016). *Innovations in scholarly communication—Data of the global 2015-2016 survey* [Dataset]. <https://doi.org/10.5281/zenodo.49583>. Dallas, C., Chatzidiakou, N., Benardou, A., Bender, M., Berra, A., Clivaz, C., Cunningham, J., Dabek, M., Garrido, P., Gonzalez-Blanco, E., Hadalin, J., Hughes, L., Immenhauser, B., Joly, A., Kelpšienė, I., Kozak, M., Kuzman, K., Lukin, M., Marinski, I., ... Zebec, T. (2017, styczeń). *European survey on scholarly practices and digital needs in the arts and humanities—Highlights Report*. Zenodo. Edmond, J., Bagalkot, N., & Connor, A. O. (2016). *Toward a deeper understanding of the scientific method of the humanist*. Garnett, V., & Papaki, E. (2019, styczeń). *Barriers and Pathways to Community Engagement*. Given, L. M., & Willson, R. (2018). Information technology and the humanities scholar: Documenting digital research practices. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 69(6), 807–819. Górny, M., Głowacka, E., Kisilowska, M., & Osiński, Z. (2017). *Mechanisms of the formation and evolution of personal information spaces in the humanities*. Wydawnictwo Rys. Lougee, W., & Rosenstone, S. (2006). *A Multi-Dimensional Framework for Academic Support: A Final Report*. University of Minnesota Libraries. https://conservancy.umn.edu/bitstream/handle/11299/5540/UMN_Multi-dimensional_Framework_Final_Report_Appendices.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Maryl, M. (2017). Kim są polscy humaniści cyfrowi? *Teksty Drugie, 1 | 2017 Nowa humanistyka*, 1, 286–300. Trace, C. B., & Karadkar, U. P. (2017). Information management in the humanities: Scholarly processes, tools, and the construction of personal collections. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 68(2), 491–507.

humanistów są dane z badań ankietowych „Innovations in Scholarly Communication”²⁷. Im poświęciłam oddzielny podrozdział, szczegółowo analizując wyniki badań i ilustrując je wykresami. Prześledzone publikacje przedstawiają przede wszystkim stosowanie poszczególnych programów w warsztacie badawczym, ale kilka prac wskazuje na to, jakich narzędzi brakuje i jakie są oczekiwania naukowców w tym zakresie. Analiza zebranych danych pokazała różnorodność i zindywidualizowane podejście naukowców do wykorzystania narzędzi cyfrowych. Poszczególne opracowania odniosłam do etapów zaproponowanego w rozdziale drugim modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową. Najdokładniej w zebranych badaniach przeanalizowane zostały źródła do wyszukiwania materiałów badawczych i literatury przedmiotu, a najczęściej wskazywanymi narzędziami okazały się wyszukiwarki internetowe. Drugim, wielokrotnie analizowanym etapem było gromadzenie i archiwizowanie materiałów badawczych. Humanisci gromadzili materiały w formie tradycyjnej i elektronicznej, a cyfrowe kopie zwykle przyjmowały formę plików PDF. W przestudiowanych badaniach niewiele miejsca poświęcono etapowi przetwarzania wiedzy. Ustaliłam jedynie, że notatki często wykonywano na marginesach papierowych kopii lub w plikach PDF, a następnie przenoszono do edytora tekstowego. Niewiele osób korzystało w tym celu z notatników cyfrowych czy menedżerów bibliografii. Analizę danych prowadzono głównie w arkuszach kalkulacyjnych. Z kolei etap tworzenia był opisywany w wielu badaniach. Jako podstawowe narzędzie służące do pisania, uczestnicy wszystkich badań niemal jednogłośnie wybierali MS Word. Samo zarządzanie cytowaniami było różnie realizowane, niewiele osób korzystało z dedykowanego oprogramowania typu Zotero i EndNote. Często używano edytorów tekstu, a nawet sporządzano przypisy bibliograficzne ręcznie. W zgłaszanych w badaniach problemach i potrzebach, wielokrotnie podkreślano brak jednego narzędzia, które mogłoby kompleksowo wesprzeć naukowca w jego pracy. Najczęstsze oczekiwania dotyczyły udoskonalenia narzędzi do wyszukiwania i usprawnienia dostępu do istniejących materiałów badawczych oraz digitalizacji materiałów tradycyjnych.

W rozdziale piątym pt. **Wykorzystanie narzędzi cyfrowych w pracy badawczej humanistów w świetle badań własnych** omówiłam badanie sondażowe, które przeprowadziłam wśród polskich reprezentantów nauk humanistycznych. Zdecydowałam się na badanie własne, ponieważ zebrane dane zastane w niewielkim stopniu dotyczyły czynności związanych z przetwarzaniem i tworzeniem wiedzy. Ponadto od omówionych badań minęło co najmniej kilka lat, narzędzia są nieustannie rozwijane i docierają do coraz szerszego grona

---

²⁷ Bosman, J., & Kramer, B. (2016). *Innovations in scholarly communication—Data of the global 2015-2016 survey* [Dataset]. <https://doi.org/10.5281/zenodo.49583>

odbiorców, a sama pandemia COVID-19 mogła upowszechnić stosowanie narzędzi cyfrowych. Kwestionariusz ankiety umożliwił szybkie dotarcie do dużej grupy respondentów rozproszonych w różnych ośrodkach badawczych w całej Polsce. Kwestionariusz składał się z sześciu sekcji, a cztery z nich odpowiadały komponentom modelu zarządzania indywidualną wiedzą naukową (gromadzeniu, przetwarzaniu, tworzeniu i udostępnianiu). Przygotowałam 26 pytań (większość zamkniętych – wielokrotnego lub jednokrotnego wyboru, z możliwością wpisania własnej odpowiedzi, a pięć pytań miało charakter otwarty). W ankiecie pominęłam narzędzia związane z poszukiwaniem/odkrywaniem materiału badawczego, gdyż temat ten był analizowany w większości badań omówionych w rozdziale czwartym, a także szeroko eksplorowany w nauce o informacji. Pozyskane od 172 respondentów dane analizowałam w programie MS Excel, stosując podstawowe miary statystyki opisowej (częstość i odsetek). Opisy wyników uzupełniłam wykresami kołowymi i słupkowymi, a w przypadku pytań wielokrotnego wyboru wskazywałam dodatkowo popularność danego narzędzia na tle wszystkich uzyskanych odpowiedzi. Wśród ankietowanych znalazło się najwięcej przedstawicieli językoznawstwa (58), literaturoznawstwa (43), historii (26) oraz nauk o kulturze i religii (16). Większość respondentów (82%) pracowała naukowo ponad 10 lat. Analizując odpowiedzi dotyczące poszczególnych etapów procesu badawczego, dowiedziałam się, m.in. że:

- najczęściej gromadzone są zarówno dokumenty w wersji drukowanej (144) i cyfrowej (137),
- literatura przedmiotu i materiał badawczy są zazwyczaj zapisywane na dyskach komputerów (161), a w przeznaczonym do tego celu menedżerze bibliografii rzadko (25),
- materiał gromadzony jest najczęściej w strukturze folderów na dysku (136),
- literatura przedmiotu czytana jest zarówno w aplikacjach do odczytu PDF-ów (164), jak i w wersji papierowej (142),
- cytaty i notatki sporządzane są zarówno na tradycyjnych papierowych dokumentach (118) i w plikach PDF (118),
- notatki najczęściej zapisywane są w formie plików tekstowych na komputerze (141),
- zaznaczone cytaty i notatki zazwyczaj nie są nigdzie przenoszone, ani przetwarzane (102), badacze wracają do nich podczas pisania tekstu, jedynie 13 osób przenosi je do notatnika cyfrowego,
- zdecydowana większość badaczy (169) robi notatki z różną częstotliwością, jedynie trzy osoby nie notują wcale,

- fragmenty materiału badawczego, notatek podczas tworzenia są odnajdywane za pomocą wyszukiwarki na komputerze (127),
- z menedżerów bibliografii nie korzysta większość respondentów (128),
- teksty pisane są w MS Word (165),
- najczęściej przygotowywane są artykuły naukowe (171),
- wyniki badań upowszechniane są w serwisach dla naukowców (116),
- w warsztacie badawczym najbardziej brakuje narzędzi do porządkowania i organizowania materiału badawczego (54).

Rezultaty z własnego badania zestawiałam z wynikami badań omówionych w rozdziale czwartym, co dało pełny obraz zastosowań narzędzi cyfrowych do zarządzania indywidualną wiedzą naukową przez humanistów. Część danych została potwierdzona, ale pojawiły się też nowe wątki, jak niewielkie wykorzystanie menedżerów bibliografii przy ich dużym potencjale do wsparcia naukowców w wielu czynnościach procesu badawczego czy mało efektywne wykorzystanie notatek, bez wielokrotnego przetwarzania i przechowywania ich w dostępnej formie na potrzeby kolejnych badań. Zauważyłam też niewielkie wykorzystanie zaawansowanych programów analitycznych dedykowanych humanistyce cyfrowej.

Zwieńczeniem rozważań jest rozdział szósty, zatytułowany **Propozycja modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową w humanistyce**. Przed przystąpieniem do prezentacji elementów składowych tytułowego modelu, przypomniałam model zarządzania indywidualną wiedzą naukową, zawierający etapy i kluczowe czynności zachodzące w tym procesie. Na wstępie opisałam założenia modelu, które opracowałam na bazie przeglądu literatury przedmiotu zawierającej opis kryteriów dla innych systemów zarządzania wiedzą (Davies i in., 2006; Völkel i Abecker, 2010; Völkel i Haller, 2009) oraz z analizy wypracowanych praktyk i potrzeb przedstawicieli nauk humanistycznych (rozdział czwarty i piąty omawianej pracy). Proponowany przeze mnie model ma charakter modułowy ze względu na różne metody badawcze i materiał źródłowych dyscyplin należących do nauk humanistycznych, indywidualne sposoby tworzenia struktur wiedzy i wielość dostępnych dla badaczy narzędzi. Bazę systemu tworzą: etapy gromadzenia, przetwarzania, tworzenia i udostępniania wiedzy, indywidualna przestrzeń wiedzy naukowej i trzy typy narzędzi – menedżer bibliografii, notatnik cyfrowy oraz edytor tekstu. Zaproponowałam trzy moduły bazowe: menedżer bibliografii, notatnik cyfrowy i edytor tekstu, które realizują podstawowe funkcje systemu podczas gromadzenia, przetwarzania i tworzenia wiedzy. Moduły uzupełniające to przede wszystkim narzędzia znajdujące zastosowanie podczas odkrywania

i udostępniania wiedzy, jak również programy do realizacji konkretnych zadań, dobierane indywidualnie, zależnie od specyfiki prowadzonych badań.

W kolejnym podrozdziale przedstawiłam strukturę modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową, opisując role trzech modułów bazowych:

- menedżera bibliografii, który może być użyty w każdym z omawianych etapów: jako miejsce gromadzenia i organizowania materiału badawczego oraz literatury przedmiotu, w momencie przetwarzania – podczas czytania i adnotowania zebranej literatury, w trakcie tworzenia – do dodawania i formatowania cytowań i bibliografii załącznikowej;
- notatnika cyfrowego, w którym zachodzi znaczna część czynności przetwarzania i tworzenia nowej wiedzy, notatki są bowiem reprezentacją wiedzy w formie obiektów informacyjnych, a notatniki – magazynami wiedzy i „miejscami” twórczego myślenia;
- edytora tekstu, najważniejszego w etapie tworzenia – podczas pisania i w etapie upowszechniania – podczas przygotowania tekstów do publikacji i udostępniania nowej wiedzy.

W dalszej części zaproponowałam praktyczną implementację modelu, podając różne typy narzędzi cyfrowych, które mogą wejść w skład systemu. Opisałam przykłady modułów podstawowych i modułów uzupełniających, uwzględniając przede wszystkim narzędzia znajdujące zastosowanie we wszystkich dyscyplinach, a skupione na zarządzaniu wiedzą naukową i efektywnej pracy z obiektami informacyjnymi. Dodatkowo zaproponowałam narzędzia, w których stosowana jest sztuczna inteligencja. Etap poszukiwania/odkrywania wymaga wprowadzenia modułów uzupełniających, ponieważ każda dyscyplina jest inna, bazuje na innych rodzajach materiału badawczego i nie ma jednego, kompletnego narzędzia badawczego, w którym znajduje się cała literatura przedmiotu i materiał badawczy. Jako moduł uzupełniający przydatne mogą się okazać niektóre menedżery, które pozwalają na wyszukiwanie publikacji naukowych bezpośrednio w programie czy na integrację z wyszukiwarkami naukowymi, co przyspiesza zapisywanie przydatnych materiałów w menedżerze bibliografii. Jako moduł uzupełniający traktuję też wyszukiwarki, które na stałe wpisują się w warsztat badawczy, ale jest tak wiele i różnią się zawartością na tyle, że trudno byłoby ograniczać się wyłącznie do jednej i zawsze tej samej wyszukiwarki czy bazy danych. W ramach modułów uzupełniających proponuję aplikacje monitorujące rynek wydawniczy i najnowsze publikacje naukowe. Badacze mogą uzupełnić warsztat o narzędzia wspomagające pracę koncepcyjną np. do tworzenia map myśli, czy chatboty sztucznej inteligencji np. ChatGPT, które generują propozycje tematów badawczych, konspekty itp.

Etap gromadzenia, poza podstawowym menedżerem bibliografii i jego funkcjami dodawania opisów bibliograficznych (automatycznie przejmowanych metadanych z internetu), organizacji plików przez dodawanie folderów, tagów oraz wbudowaną wyszukiwarę, można rozbudować o liczne moduły wspomagające realizację wielu czynności. W pracy proponuję przykłady narzędzi do:

- konwertowania plików do różnych formatów,
- wydzielania fragmentów plików lub ich łączenia,
- odczytywania nietypowych formatów plików,
- skanowania dokumentów i dodawania warstwy tekstowej,
- rozpoznawania pisma odręcznego,
- archiwizacji i zabezpieczania plików,
- przechowywania plików w chmurze.

Etap przetwarzania, w którym dominują operacje na obiektach informacyjnych i elementach wiedzy, realizowany jest w menedżerze bibliografii i notatniku cyfrowym. Jak pokazała analiza danych zastanych i moje badania, narzędzia te są używane przez niewielu badaczy humanistyki, a funkcje menedżera i notatnika mogą uporządkować i znacząco usprawnić pracę naukową. Czytanie tekstów, zaznaczanie fragmentów i dodawanie notatek na marginesie z powodzeniem można realizować w menedżerze bibliografii. Zaznaczenia i notatki dodane w menedżerze są dodatkowo wyodrębniane w osobnym pliku, zostają uzupełnione o numery stron, z których pochodzą, a przy notatce zapisywana jest informacja o źródle. Dzięki takim funkcjom nie zginie żadne źródło cytatu, a wszystkie pliki stanowiące literaturę przedmiotu mogą być zebrane w jednym miejscu i łatwo przeszukiwane. W kolejnych czynnościach związanych z przetwarzaniem zalecam, aby przenieść wszystkie zaznaczenia i notatki do notatnika cyfrowego. Dalej proponuję kilka zasad dotyczących umieszczania adnotacji w notatniku cyfrowym, które usprawniają późniejszą pracę z rosnącą bazą wiedzy i pojedynczymi obiektami informacyjnymi.

Omawiając pracę w notatnikach cyfrowych proponuję tworzenie trzech typów notatek:

- 1) adnotacje – cytaty i adnotacje pochodzące z menedżera bibliografii;
- 2) notatki literaturowe – sparafrazowane, streszczone czy przetłumaczone cytaty; adnotacje i notatki swobodne;
- 3) notatki stałe – najbardziej przetworzone; scalone z kilku notatek literaturowych i notatek swobodnych.

Notatniki cyfrowe oferują wiele funkcji ułatwiających tworzenie nowych obiektów informacyjnych i wiedzy naukowej. Wśród zalet notatników wymieniam: możliwość

tagowania pojedynczego obiektu, jak i całego dużego dokumentu, hierarchiczne zagnieżdżanie notatek (notatki szczegółowe pod ogólnymi, co jest przydatną opcją przy tłumaczeniach i parafrazowaniu), formatowanie notatek, dołączanie plików graficznych, audio, wideo, linków do źródeł zewnętrznych. Pomoc w tworzeniu nowej wiedzy naukowej niosą linki dwukierunkowe – hiperłącza, które pokazują wszelkie powiązania między notatkami, a w późniejszym czasie wspierają przypadkowe odkrycia i tworzenie oryginalnych koncepcji. Ponadto notatniki umożliwiają pracę w kilku oknach jednocześnie – wielkość i rozmieszczenie okien można łatwo zmieniać, nie ma konieczności przewijania długich notatek, a wszystkie zasoby mogą być przeszukiwane za pomocą pełnotekstowej wyszukiwarki. Omawiam również transkluzję (osadzanie oryginalnych notatek źródłowych) oraz utrwalanie, czy inaczej przeglądanie treści wybranych notatek dzięki implementacji algorytmu spaced repetition.

Moduły, które proponuję jako uzupełniające podczas przetwarzania wiedzy, to:

- narzędzia do automatycznego tłumaczenia,
- programy do edytowania plików audio i wideo, graficznych,
- narzędzia do pracy z korpusami językowymi,
- narzędzia do analizy danych ilościowych, jakościowych, obrazów, tekstu,
- transkrypcji nagrań,
- chatboty i aplikacje wykorzystujące AI do parafrazowania.

Etap tworzenia nowej wiedzy realizowany jest za pomocą wszystkich modułów podstawowych – notatnika cyfrowego, edytora tekstu i menedżera bibliografii. Generowanie nowej wiedzy w notatnikach mogą wspomóc nie tylko połączone notatki, ale wizualne reprezentacje zebranych materiałów i notatek w postaci kanw czy wirtualnych tablic. Większość notatników cyfrowych ma jeszcze jedną ważną opcję, która wspiera spontaniczne odkrycia i oryginalne łączenie idei. Są to grafy, czyli wizualne reprezentacje wszystkich notatek (lub wybranych według jakiegoś kryterium) oraz połączeń między nimi. Proces tworzenia notatek może przyspieszać opcja realizowana przez moduł uzupełniający, wykonujący konwersję mowy na tekst. Pisanie, zgodnie z wynikami badań, realizowane jest w edytorze tekstu. Podczas tej czynności, gdy w tekście wstawiane są cytaty, odpowiednia wtyczka menedżera bibliografii umożliwia automatyczne wstawienie cytowań, a później wygenerowanie bibliografii załącznikowej sformatowanej w wybranym stylu. Pozostałe moduły uzupełniające, którymi badacz może wspomóc się podczas tworzenia nowej wiedzy to narzędzia do:

- korekty błędów językowych i doskonalące styl pisania,
- weryfikowania autoplgiatów,

- ilustrowania i wizualizacji danych.

Ostatni etap w proponowanym modelu to upowszechnianie. Tutaj jako moduły podstawowe uwzględniam edytor tekstu i menedżer bibliografii, które są niezbędne w trakcie procesu wydawniczego. Z kolei w notatnikach cyfrowych z wybranych notatek można utworzyć pokaz slajdów lub stronę internetową (z zachowaniem funkcji notatnika – wyszukiwarki, linków, grafu). Ze względu na różnorodność form upowszechniania wyników badań, zaproponowałam obszerną listę modułów uzupełniających.

Rozważania kończę zilustrowaniem i opisaniem kompletnego modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową. Obejmuje on: etapy i czynności zarządzania wiedzą, narzędzia wspomagające naukowców wymienione w grupie modułów podstawowych lub uzupełniających, indywidualną przestrzeń wiedzy naukowej, indywidualną przestrzeń informacyjną, publiczną przestrzeń informacyjną oraz relacje zachodzące między tymi elementami. W centrum systemu jest badacz, który realizuje konkretne czynności, stosuje narzędzia i wchodzi w interakcje z poszczególnymi przestrzeniami. Model przedstawia kompletny cykl zarządzania indywidualną wiedzą naukową, dlatego wszystkie etapy są w nim obowiązkowe. Elementy zaznaczone liniami przerywanymi są opcjonalne, a autorka sygnalizuje w ten sposób możliwości dopasowania systemu do wymagań badacza. Łatwość rozbudowy systemu o dodatkowe moduły i jego elastyczność sprawiają, że może on być dostosowany do indywidualnych potrzeb każdego badacza.

Wnioski z badań i perspektywy dalszych analiz: Celem podjętym w pracy było stworzenie modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową przeznaczonego dla humanistów. Podstawą opracowania systemu były rozważania teoretyczne (terminologiczne oraz analiza porównawcza modeli zarządzania wiedzą, zarządzania wiedzą indywidualną i procesu badawczego w naukach humanistycznych) oraz badania empiryczne, które pozwoliły rozpoznać praktyki humanistów w zakresie wykorzystania technologii komputerowych w działalności badawczej. Badania doprowadziły do wniosku, że nie ma jednego narzędzia cyfrowego zaspokajającego potrzeby badacza na wszystkich etapach zarządzania indywidualną wiedzą naukową. Zaprojektowany system składa się z powiązanych z sobą procesów i narzędzi, które realizowane są podczas zarządzania wiedzą naukową gromadzoną na użytek jednostki, w tym tworzenie indywidualnych przestrzeni wiedzy naukowej. Procesy te obejmują czynności w ramach pięciu etapów: poszukiwania/odkrywania, gromadzenia, przetwarzania, tworzenia i upowszechniania wiedzy.

Przedstawiony model daje perspektywy dalszych badań. Pierwszym zagadnieniem jest zweryfikowanie modelu w praktyce. Dynamiczny w ostatnim czasie rozwój generatywnej

sztucznej inteligencji, poszerzanie możliwości wykorzystania algorytmów nakreśla kolejne pytania badawcze, m.in.: jak sztuczna inteligencja zmienia warsztat badawczy oraz jak zmieniają się istniejące narzędzia pod wpływem AI.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

OPERAS-PL i OPERAS-EU – od 2024 r., udział w pracach dążących do utworzenia konsorcjum naukowego „OPERAS-PL – polska infrastruktura otwartej komunikacji naukowej dla nauk humanistycznych i społecznych” oraz w przygotowaniu wniosku o wpisanie strategicznej infrastruktury badawczej na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej; udział w pracach zespołu, którego starania zapewniły włączenie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach do europejskiego konsorcjum OPERAS.

Polski Komitet Normalizacyjny (PKN) – członek Komitetu Technicznego 242 ds. Informacji i dokumentacji od 2010 r., zastępca przewodniczącego w latach 2012-2015; brałam udział w pracach KT 242, tłumacząc normy europejskie i uzgadniając treść Polskich Norm.

Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej (PTIN) – członek od 2008 r., sekretarz od 2012 r., biorę udział w planowaniu prac Towarzystwa. W ramach działalności PTIN współorganizowałam 6 konferencji naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Konferencje z cyklu Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej oraz Zarządzanie Informacją w Nauce.

Członkostwo w towarzystwach naukowych:

- a. Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej od 2008 r., sekretarz od 2012 r.;
- b. International Society for Knowledge Organization (ISKO) od 2009 r.;
- c. Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej od 2022 r.

Od momentu obrony rozprawy doktorskiej (2012), prowadziłam aktywność naukową. Moje pozostałe osiągnięcia naukowe obejmują monografię podoktorską (2014), dwie monografie współautorskie (2020 i 2021), 13 artykułów jedno- i osiem wieloautorskich w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych (w tym 6 indeksowanych w bazie Web of Science), jeden rozdział w zagranicznych materiałach konferencyjnych, pięć sprawozdań z konferencji, redakcję numeru czasopisma naukowego, jedną recenzję oraz wystąpienia na 30 konferencjach naukowych (krajowych, międzynarodowych i zagranicznych). W pierwszych latach po uzyskaniu doktoratu moje badania skupione były wokół normalizacji. Wynikało to

częściowo z realizacji grantu w latach 2011-2014. Grant indywidualny pt. *Normalizacja europejska w zakresie informacji naukowej i technologii informacyjno-komunikacyjnych* finansowany był przez NCN w programie Preludium (nr grantu 2011/01/N/HS2/01068). Z kolei w latach 2012-2015 pełniłam funkcję zastępcy przewodniczącego KT 242 ds. Informacji i dokumentacji Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Pozostając w tematyce normalizacji terminologii, dokumentów normalizacyjnych i wyszukiwaniu informacji o normach w latach 2013-2016 wzięłam udział w dwóch konferencjach zagranicznych oraz trzech krajowych i opublikowałam pięć artykułów, jeden artykuł współautorski, jedną recenzję i dwa teksty w materiałach konferencyjnych.

Tematyka architektury informacji stała mi się bliska, gdy brałam udział w pracach zespołu opracowującego nowy kierunek studiów o tej samej nazwie w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. W 2018 r. wygłosiłam pierwszy referat na ten temat na konferencji AIDA, prezentując uruchamiany w 2018/2019 kierunek studiów Architektura informacji. Zgłębiając tematykę, dokonałam szczegółowego przeglądu piśmiennictwa, który opisałam w artykule pt. **Architektura informacji w piśmiennictwie zagranicznym 1982-2018: analiza ilościowa** (2018). Uwzględniając praktyczny aspekt architektury informacji, na potrzeby konferencji Fides dokonałam krytycznego przeglądu wybranych stron internetowych, a wyniki analizy opublikowałam w artykule pt. **Komponenty architektury informacji na przykładzie wybranych stron internetowych bibliotek kościelnych** (2019). Przygotowując sylwetkę przyszłego absolwenta na potrzeby tworzonego kierunku, na podstawie kilkumiesięcznej analizy ogłoszeń o pracę w branży, przygotowałam referat: *Architekt informacji - sylwetka absolwenta a rynek pracy* (2019). Analiza ukazała problem nieuporządkowanej terminologii, stosowania terminów w języku angielskim pomimo istniejących polskojęzycznych odpowiedników lub dziwnych spolszczeń tych terminów. Terminologia architektury informacji okazała się dużym problemem. Częściowo udało się go rozwiązać wspólnie z prof. Jackiem Tomaszczykiem, który od dłuższego czasu specjalizuje się w terminologii specjalistycznej. Przeprowadziliśmy kilka badań i analiz, których wyniki przedstawione zostały na konferencji naukowej i opublikowane w dwóch współautorskich artykułach: **IA, UX, UID, IxD - analiza terminów i pojęć** (2020) i **Leksyka profesjolektu projektantów produktów cyfrowych** (2021). Najważniejszą publikacją z tego obszaru jest **Angielsko-polski słownik IA, UX, UI & SEO** (2021). Słownik zawiera 4 800 haseł, na które składają się terminy z zakresu: architektury informacji, projektowania wrażeń i interfejsów użytkownika oraz optymalizacji stron internetowych. Anglojęzyczne hasła opatrzyliśmy ich polskimi odpowiednikami, a do niejednoznacznych tłumaczeń oraz haseł bez powszechnie przyjętych polskich ekwiwalentów

dodaliśmy objaśnienia i dopowiedzenia. Monografia otrzymała w 2022 r. nagrodę Naukową SBP im. Adama Łysakowskiego w kategorii "Prace o charakterze praktyczno-wdrożeniowym". Efektem prac nad ujednoceniami terminologii jest również serwis internetowy **English for Digital Designers** (<https://edd.us.edu.pl>) utworzony z myślą o osobach studiujących na kierunku Architektura informacji i kierunkach pokrewnych. Tematyka architektury informacji znalazła również odzwierciedlenie w innych badaniach dotyczących: narzędzi wykorzystywanych przez projektantów produktów cyfrowych, metadanych, praw w projektowaniu interfejsów użytkownika. Moja obecna działalność badawcza pozostaje w obszarze architektury informacji, w listopadzie 2024 r. czasopismo "Annales Universitatis Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia" przyjęło do druku artykuł pt. **Zastosowanie sztucznej inteligencji w automatycznym projektowaniu systemów etykietowania: analiza wyników eksperymentu.**

Drugi obszar moich zainteresowań badawczych dotyczy humanistyki cyfrowej. Zainteresowanie nią i narzędziami cyfrowymi w warsztacie badawczym zaczęło się pojawiać, gdy szukałam, testowałam i uczyłam się poszczególnych programów komputerowych, które stopniowo wprowadzałam do warsztatu badawczego. Pierwsza publikacja, z tego zakresu dotyczyła problemu cytowań i opisów bibliograficznych – **Cytowania dokumentów elektronicznych w wydawnictwach naukowych** (2017). Najważniejszym osiągnięciem w tej tematyce, poza monografią opisaną w punkcie 4. jest książka **Cyfrowy Warsztat Humanisty** (PWN 2020), której jestem współautorką i za którą otrzymaliśmy w 2021 r. Nagrodę Zespołową Rektora II Stopnia. W książce przedstawiliśmy: programy wspomagające pracę koncepcyjną (mapy myśli, hierarchiczne edytory tekstu), uniwersalne i specjalistyczne źródła wraz z najskuteczniejszymi metodami wyszukiwania informacji, programy do zarządzania bibliografią, elektroniczne notatniki oraz metodę pracy z procesorem tekstu, menedżerem bibliografii i elektronicznym notatnikiem. Posługiwanie się tymi trzema aplikacjami w sposób systemowy znacząco usprawnia proces badawczy, skracając czas wyszukiwania i opracowania materiałów, a także ułatwia pisanie tekstów. Pozostając w tematyce narzędzi cyfrowych w kolejnych latach wygłaszałam autorskie i współautorskie referaty na czterech konferencjach międzynarodowych i dwóch zagranicznych. W tym czasie opublikowany został współautorski artykuł pt. **Digital wisdom in research work** o cyfrowej mądrości i wybranych narzędziach w pracy badawczej (2020). Publikacje i konferencje zaowocowały zaproszeniami do poprowadzenia warsztatów dla studentów i pracowników innych uczelni wyższych w Polsce, co opisuję w punkcie 9 autoreferatu. Działalność na tym polu sprawiła, że w 2022 r. dołączyłam do powstającego wtedy zespołu badawczego **Digital Humanities** na Uniwersytecie Śląskim,

który pod kierunkiem dr Moniki Karwackiej realizuje wiele inicjatyw. Na spotkania zespołu zapraszani są przedstawiciele humanistyki cyfrowej z Europy, organizowane są warsztaty. Nawiązaliśmy współpracę z IBL PAN oraz Szkołą w Chmurze. Przygotowaliśmy wniosek Erasmus BIP pt. **LiteraMap Quest: Charting the Geo-Literary Landscape**, który będzie realizowany wiosną 2025 r. Jako przedstawicielka zespołu uczestniczę w pracach OPERAS-PL i OPERAS-EU (Uniwersytet Śląski w Katowicach dołączył do stowarzyszenia w grudniu 2024 r.). Powstające konsorcjum OPERAS-PL przygotowuje obecnie wniosek o wpisanie strategicznej infrastruktury badawczej na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej.

W ramach prowadzonej na Uniwersytecie Śląskim działalności badawczej należę do zespołu **Organizacji Wiedzy**, który pod przewodnictwem prof. Katarzyny Materskiej, działa od 2020 r. W 2023 r. złożyliśmy wniosek grantowy pt. **Dobrostan informacyjny studentów w obliczu zagrożeń informacyjnych XXI wieku** w konkursie OPUS, który ostatecznie nie uzyskał finansowania. Tematyka narzędzi cyfrowych w humanistyce pozostaje w kręgu moich zainteresowań. Obecnie śledzę, jak warsztat badacza zmienia się pod wpływem zastosowań sztucznej inteligencji w opisywanych w modelu systemu zarządzania indywidualną wiedzą naukową czynnościach i jakie nowe możliwości daje badaczom. Pomysły weryfikuję w toku innych prac badawczych oraz podczas zajęć dydaktycznych w ramach Szkoły Doktorskiej.

Realizując działalność badawczą i dydaktyczną dostrzegłam problem wyszukiwarek naukowych. W 2018 r. powstał pomysł na badania kompletności różnych wyszukiwarek, które przeprowadziłam wspólnie z prof. Arkadiuszem Pulikowskim. Poszukiwaliśmy źródeł informacji najbardziej odpowiednich do eksploracyjnego wyszukiwania pod względem efektywności i zakresu treści w poszukiwaniu publikacji naukowych z bibliologii i informatologii. Po wstępnej selekcji analizie poddaliśmy Google, Google Scholar (GS), Ebsco Discovery Service (EDS) oraz Library and Information Science Abstracts (LISA). Wnioski z badań zostały ogłoszone na konferencji Zarządzanie Informacją w Nauce, a następnie opublikowane w artykule pt. **Searching for LIS scholarly publications: a comparison of search results from Google, Google Scholar, EDS, and LISA** w najwyższej punktowanym czasopiśmie *Journal of Academic Librarianship*. Jest to najczęściej cytowana publikacja w moich dotychczasowym dorobku naukowym. Za publikację otrzymaliśmy w 2022 r. Nagrodę Zespołową Rektora II Stopnia. Inny problem związany z wyszukiwaniem informacji dotyczył zagadnienia "wystarczającej" liczby wyników. Zagadnieniu przyjrzałam się wspólnie z prof. Jackiem Tomaszczykiem, a efekty naszych badań zostały przedstawione na Piątej międzynarodowej konferencji naukowej z cyklu nauka o informacji w okresie zmian w 2019 r., a następnie opublikowane w czasopiśmie *Journal of Documentation* pt. **In quest of**

goldilocks ranges in searching for information on the web. Celem naszego badania było ustalenie, czy istnieją jakiegokolwiek miary w wyszukiwaniu informacji, które można by zidentyfikować jako zakresy goldilocks. Po przeprowadzeniu eksperymentów stwierdziliśmy, że zakresy takie można zidentyfikować dla: długości sesji wyszukiwania, liczby istotnych wyników, liczby złożonych zapytań oraz liczby odwiedzonych stron wyników wyszukiwania (SERP). Zagadnienie wyszukiwarek również ewoluuje pod wpływem rozpowszechniania się sztucznej inteligencji i stanowi potencjalne pole dalszych moich badań.

Jedna z publikacji wyłamuje się z głównych zainteresowań badawczych. Artykuł **The use of one-on-one interviews in library and information science: A scoping review**, który ukazał się w 2023 w czasopiśmie *Journal of Information Science*, wpisuje się w nurt analiz metod badawczych stosowanych w dyscyplinie. Analizując zawartość siedmiu międzynarodowych czasopism w latach 2015-2020 poszukiwałam odpowiedzi na pytania, jak często wywiady indywidualne wykorzystywane są w bibliologii i informatologii, dla jakich tematów oraz ile osób zaprosić do wywiadów, by uznać, że liczba ta jest wystarczająca.

Po uzyskaniu stopnia doktora wykonywałam recenzje artykułów dla kilku czasopism: *Zagadnienia informacji naukowej* (4 artykuły), *Toruńskie Studia Bibliologiczne* (2 artykuły), *Przegląd Biblioteczny* (1 artykuł), *Research Synthesis Methods* (1 artykuł).

Moja obecna działalność badawcza pozostaje w obszarze architektury informacji i narzędzi cyfrowych w humanistyce. Prowadzę dalsze badania w tych obszarach, przygotowuję kolejne artykuły naukowe i wystąpienia konferencyjne, a także prowadzę działalność dydaktyczną w tym zakresie.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Niemal od początku pracy naukowej prowadziłam pracę dydaktyczną w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (od 2010 roku), a obecnie na kierunkach Architektura informacji oraz Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo. Prowadziłam i współprowadziłam ponad 25 przedmiotów w formie ćwiczeń, laboratoriów oraz wykładów, a dla części z nich przygotowałam moduły i całą koncepcję zajęć. Wymieniam je w kolejności chronologicznej od najwcześniej prowadzonych:

- Informacja prawna, patentowa i normalizacyjna
- Języki informacyjno-wyszukiwawcze

- Organizacja i metody działalności informacyjnej
- Systemy zarządzania treścią (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Zagadnienia prawne w działalności bibliotecznej i informacyjnej
- Infobrokerstwo (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Projektowanie i tworzenie serwisów internetowych (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Biblioteki cyfrowe i digitalizacja zbiorów bibliotecznych
- Informacja patentowa i normalizacyjna (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Terminologia bibliologii i informatologii w języku angielskim
- Ilościowe metody badania informacji
- Ocena i selekcja informacji (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Bezpieczeństwo e-informacji
- Projektowanie i tworzenie baz danych
- Wyszukiwanie informacji w Internecie
- Ochrona własności intelektualnej i przemysłowej
- Rynek usług informacyjnych (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Społeczeństwo informacyjne
- Kierunki badawcze w informatologii
- Użytkownicy informacji (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Architektura przestrzeni informacyjnych (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Efektywne wyszukiwanie informacji (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Metodologia badań naukowych (opracowanie koncepcji i opisu modułu)
- Seminarium dyplomowe
- Podstawy reprezentacji i organizacji informacji.

Prowadziłam też zajęcia w ramach modułów ogólnouczeniowych/obszarowych, dostępnych dla wszystkich studiujących na Uniwersytecie Śląskim:

- Obszar: Cyfrowy Świat – Analiza danych: metody i narzędzia
- Portfolio WWW (współprowadzenie i opracowanie koncepcji i opisu modułu)

oraz w szkole doktorskiej (przedmiot w j. angielskim): Cyfrowe narzędzia oraz aplikacje sztucznej inteligencji w badaniach humanistycznych (współprowadzenie i opracowanie koncepcji i opisu modułu).

W latach 2014-2017 w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu prowadziłam przedmioty: Projektowanie witryn internetowych, Internet w edukacji i narzędzia internetowe na studiach podyplomowych Informatyka i technika.

W ostatnich latach prowadziłam i współprowadziłam warsztaty i wykłady dla doktorantów i pracowników naukowych różnych uczelni:

- 28.02.2017 w ramach Otwartych Spotkań Dydaktycznych warsztaty dla pracowników Uniwersytetu Śląskiego – **Zasoby i narzędzia internetowe w edukacji**
- 9.07.2020 współprowadzenie warsztatów online dla studentów Kolegium MISH Uniwersytetu Warszawskiego – **Cyfrowy Warsztat Humanisty**
- 14.01.2022 - współprowadzenie warsztatów online w ramach 17. Kolokwium Lingwistycznego Uniwersytetu Wrocławskiego – **Tworzenie i wizualizacja sieci frazeologicznych**
- 22.03.2023 – wykład dla studentów UMCS w Lublinie w ramach cyklu "Horyzonty Edukacji Medialnej, Informacyjnej i Cyfrowej" - **Przeciążenie informacyjne - jak sobie z nim radzić z pomocą narzędzi cyfrowych**

Od kilku lat prowadzę seminaria dyplomowe. Do tej pory byłam promotorką 22 prac licencjackich na kierunku Architektura informacji; zrecenzowałam 33 prace licencjackie i magisterskie. Obecnie pełnię rolę tutorki dla studenta Indywidualnych studiów międzydziedzinowych: kognitywistyka – stacjonarne II stopnia (Robert Jurczyk). Wielokrotnie byłam (i obecnie także jestem) opiekunką roku na kierunkach: Architektura informacji; Informacja w instytucjach e-społeczeństwa.

W roku akademickim 2017/2018 uczestniczyłam w pracach instytutowego zespołu przygotowującego nowy kierunek studiów: **Architektura informacji** (studia I stopnia, stacjonarne). Odpowiadałam za przygotowanie całości dokumentacji wniosku, współtworzyłam koncepcję studiów, efekty kształcenia, program i plan studiów, opracowałam kilka modułów zajęć. Studia zostały uruchomione i niezmiennie cieszą się dużym zainteresowaniem kandydatów. Uzupełnieniem prac było przygotowanie strony internetowej promującej kierunek, którą zaprojektowałam z pomocą pracowników instytutu, a następnie wdrożyłam projekt strony i pozostaję jej administratorem.

W latach 2020-2021 wspólnie z prof. Jackiem Tomaszczykiem i prof. Agnieszką Gołądą przygotowywałam serwis internetowy **English for Digital Designers**. Serwis zawiera 20 tematów. Każdy temat składa się z tekstu w języku angielskim i jego tłumaczenia na język polski, nagrania wykonanego przez native speaker'a, a także zestawu pytań i interaktywnych ćwiczeń. Planowałam układ tematów i weryfikowałam tłumaczenia. Zajmowałam się m.in. wyszukiwaniem tekstów, zapytaniami o zgody na wykorzystanie materiałów, przygotowywałam ćwiczenia praktyczne. Zaprojektowałam serwis i przygotowałam go od strony technicznej, obecnie pozostaję jego administratorem.

Moja działalność dydaktyczna w latach 2020/2021 i 2021/2022 została bardzo wysoko oceniona – otrzymałam listy gratulacyjne Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Śląskiego.

6.2. Osiągnięcia organizacyjne

Poza działalnością naukową i dydaktyczną, jestem zaangażowana w różne kwestie organizacyjne w ramach Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Od września 2024 r. jestem zastępcą dyrektora kierunków: Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo oraz Architektura informacji. Od 1 października 2020 r. Pełnię funkcję zastępcy Przewodniczącego Rady Dydaktycznej Kierunku Studiów: Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, Architektura informacji. Jestem członkiem Komisji oceniającej pracowników w grupie dydaktycznej WH Katowice (od 02.04.2024 do 31.12.2027).

Od 9 listopada 2021 r. pełnię funkcję Przewodniczącej Zespołu nr 6 ds. dostępności cyfrowej serwisów i stron internetowych Uniwersytetu Śląskiego. W ramach zespołu jestem odpowiedzialna za koordynowanie i prowadzenie badań UX różnych serwisów i stron internetowych. Kieruję pracami kilkusobowego zespołu, planujemy badania z wykorzystaniem różnych metod i platform, przygotowujemy rekomendacje zmian. Nasze badania miały wpływ na serwis internetowy dla kandydatów, serwis zdalny.us.edu.pl, na strony wydziałowe, serwis T4EU i serwis Śląskiego Festiwalu Nauki. W badania angażuję studentów kierunku Architektura informacji, a także dzielę się doświadczeniami z prowadzonych badań podczas zajęć dydaktycznych.

Za najważniejsze osiągnięcia w zakresie działalności organizacyjnej uznaję pozytywne efekty akredytacji dla kierunku Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, prowadzony przez Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ (2018-2019, ocena pozytywna), do czego przyczyniłam się pracując w zespole przygotowującym raport akredytacyjny dla PKA. W grudniu 2024 r. przygotowałam kolejny raport samooceny kierunku Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo dla PKA do wizytacji zaplanowanej na 1 kwartał 2025 r. Najwięcej satysfakcji w obszarze działalności organizacyjnej i dydaktycznej dało mi jednak współautorstwo popularnego kierunku studiów: Architektura informacji. Kierunek łączy się z moją działalnością naukową oraz działaniami praktycznymi w ramach zespołu UX na uczelni.

6.3. Osiągnięcia popularyzujące naukę

Do osiągnięć popularyzujących naukę należy zaliczyć moją działalność w zakresie organizacji konferencji naukowych, a także prowadzenie wykładów i warsztatów. Pełnię funkcję sekretarza Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej współorganizowałam od 2012

r. cykliczne konferencje Krajowe FORUM Informacji Naukowej i Technicznej oraz Zarządzanie Informacją w Nauce, które poza środowiskiem naukowym, wśród prelegentów i słuchaczy skupiały pracowników ośrodków informacji, sieci badawczych, bibliotekarzy, a także przedstawicieli administracji czy biznesu.

W ramach współpracy z Wyższą Szkołą Humanitas prowadziłam szkolenia dla nauczycieli szkół średnich w ramach "Doskonalenia nauczycieli w województwie śląskim w 2014 r.". Temat warsztatów: Dydaktyka cyfrowa - wykorzystanie technologii i otwartych zasobów w procesie edukacyjnym.

Niektóre wystąpienia na konferencjach miały charakter popularyzatorski: **Publikowanie czasopism elektronicznych z wykorzystaniem oprogramowania open source** na *I Ogólnopolskim Kongresie Biblioteczno-Wydawniczym* w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu (2017), **Zasoby i narzędzia internetowe w pracy bibliotekarza** na konferencji „Biblioteka dla dydaktyki III” w WSB w Chorzowie (2019), **Architektura informacji na przykładzie wybranych serwisów internetowych bibliotek kościelnych** na 24. Walnym Zgromadzeniu Federacji Bibliotek Kościelnych "Fides" na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (2018). Realizowałam wykłady i warsztaty dla licealistów w szkołach i podczas dni otwartych (2018, 2023, 2024). Prowadziłam warsztaty pt. **Self-publishing od podstaw: stwórz i opublikuj własny e-book** dla uczniów szkół średnich i studentów w ramach projektu w ramach pasma Miasto - Region - Akademia EMNK 2024 i projektu *Cyfrowa literackość - region – świat* (21.11.2024).

W 2022 r. uczestniczyłam w projekcie *Informacja i komunikacja – popularyzacja badań naukowych i rozwiązań technologicznych* realizowanym przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Przygotowałam wykład pt. **Indywidualne systemy zarządzania informacją jako sposób na walkę z przeciążeniem informacyjnym**, online (29.11.2022) oraz podcast pt. **Aplikacje mobilne w walce z przeciążeniem informacyjnym** (12.2022).

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

7.1. Ukończone studia podyplomowe, kursy i szkolenia (wybrane)

- 25.10.2024 - uczestnictwo w szkoleniu *Zastosowanie sztucznej inteligencji (AI) w edukacji*
- 27.02.2024 – uczestnictwo w szkoleniu *AI w badaniach humanistycznych*
- 9-10.2022 – uczestnictwo w *XII Cyklu Warsztatów CLARIN-PL w praktyce badawczej*

- 4.03.2022 – uczestnictwo w szkoleniu *Zastosowanie elementów Scruma na seminarium dyplomowym* organizowane przez Centrum Dydaktyki UŚ w ramach cyklu *Dydaktyczny Brunch*
- 27.01.2023 - uczestnictwo w szkoleniu *Copywriting - jak napisać dobry tekst popularnonaukowy* organizowane przez
- 9-11.05.2023 - uczestnictwo w warsztatach i wykładach z zakresu Humanistyki Cyfrowej *CLS INFRA Training School at UNED*, Madrid
- 12-15.07.2021 – uczestnictwo w szkole letniej Humanistyki Cyfrowej *Digital Humanities at Oxford Summer School DHOx2021* Online
- 15-16.03.2021 – uczestnictwo w cyklu webinarów *Praktyczne Narzędzia w Pracy Autora*
- 1.12.2017 - uczestnictwo w VII edycji Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej: *Akredytacje, zapewnianie i ocena jakości kształcenia na polskich uczelniach*
- 2013 - ukończone studia podyplomowe: *Nowoczesny nauczyciel zawodu - informatyka - studia podyplomowe*. Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa.

7.2. Nagrody i wyróżnienia

- W 2023 r. otrzymałam srebrną odznakę za zasługi dla Uniwersytetu Śląskiego.
- W 2022 r. otrzymałam Nagrodę Zespołową Rektora II Stopnia za artykuł, którego jestem współautorką: **Searching for LIS scholarly publications: A comparison of search results from Google, Google Scholar, EDS, and LISA** (The Journal of Academic Librarianship, nr 5, 2021).
- W 2022 r. otrzymałam nagrodę Naukową SBP im. Adama Łysakowskiego za monografię współautorską: **Angielsko-polski słownik IA, UX, UI & SEO** (Katowice 2021).
- W 2021 r. otrzymałam Nagrodę Zespołową Rektora II Stopnia za monografię współautorską: **Cyfrowy Warsztat Humanisty** (Warszawa 2020).

Anna Matysek
(podpis wnioskodawcy)

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	129997.145469.111692
Nazwa dokumentu	3_Autoreferat_Matysek (Załącznik - RPW_2594_2025).pdf
Tytuł dokumentu	
Sygnatura dokumentu	
Data dokumentu	
Skrót dokumentu	F8A223442C8D3F2D4873EFAB13B1DDDBA0BCC6B2 A
Wersja dokumentu	1.0
Data podpisu	10.01.2025 06:31:08
Podpisane przez	ANNA MATYSEK
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.126.43.43.

Data wydruku: 11.02.2025

Autor wydruku: Solak Krystyna (samodzielny referent)